

Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynovla söhbətimizdə düşməndən təmizlənən Füzuli şəhərində aparılan bərpa-quruculuq layihələrinin həyata keçirilməsi, daxili yol-küçə şəbəkəsinin qurulması, həmçinin Dövlətyarlı kəndində “ağıllı kənd” konsepsiyası əsasında reallaşdırılacaq bərpa işləri, “Köndəlaçay” su anbarının yenidən yaradılması və digər məsələlərə geniş yer verildi.

Emin Hüseynov Füzuli şəhərinin bərpasından danışarkən, ilk növbədə, müfəssəl həllərlə inteqrə olunan Baş planın 2040-cı ilə qədərki inkişaf dövrünü əhatə edəcəyini dedi. Müsahibimiz həmin sənədə əsasən, təbiət əraziləri ilə vəhdətdə inkişaf edən şəhər strukturunun formalaşdırılmasının, kommunal xidmətlər də daxil olmaqla yüksək keyfiyyətli xidmət obyektlərinin yaradılmasının diqqətdə saxlanıldığını vurğuladı.

Məşğulluğun və sosial xidmətlərin təmini üçün şəhərdə 9 ümumi və orta təhsil müəssisəsinin, 13 məktəbəqədər və peşə təhsili, internat tipli musiqi məktəblərinin, xəstəxana, mədəniyyət və inzibati mərkəzlərin, idman kompleksinin inşasının, Qələbə və Memorial parkların, 6 məhəllə parkı və şəhər meydanının, ərazisi 150 hektardan çox olan eko parkın salınması planlaşdırılıb.

Baş planda Füzuli şəhərinin dayanıqlı inkişaf, “ağıllı” həllər əsasında qurulması və insanların sağlam həyatını gerçəkləşdirmək üçün ən müasir şəhərsalma yanaşmaları tətbiq edilib. 2030-cu ilədək dayanıqlı inkişaf üçün idarəetmə, iqtisadiyyat, sosial rifah, ətraf mühit kimi 4 əsas istiqamət seçilib.

Sənədə sakinlərin rifahı üçün rəqəmsal həllərdən yararlanmaqla ənənəvi şəbəkələrin və xidmətlərin daha səmərəli edilməsi məqsədilə “ağıllı şəhər” yanaşması irəli sürülüb. Bu yanaşmada elektron idarəetmə sistemlərinə tam keçid, müasir texnologiyalar üzrə peşəkar kadrların hazırlanması, yaşayış evləri, təhsil, səhiyyə və digər xidmətlər sisteminin optimal əlaqələndirilməsi və digər mühüm mövzular öz əksini tapıb.

Emin Hüseynov daha sonra dedi: – Baş plan çərçivəsində şəhərə bütün istiqamətlərdən giriş-çixışı təmin edən nəqliyyat şəbəkəsi qurulacaq, ərazi 3 dairəvi avtomobil yolu vasitəsilə yığcam formada planlaşdırılacaq, ictimai nəqliyyatın hərəkətinə üstünlük verilməsi üçün uyğun küçə-yol şəbəkəsi formalaşdırılacaq, təbii çayların, su hövzələrinin mühafizə zonalarında geniş rekreasiya əraziləri təmin ediləcək, şəhərin tarixi irsinin tərənnümü etdirilməsi məqsədilə şəhər ərazisində Qələbə parkı, M.Füzuli Meydanı, Memorial park da yaradılacaq və yaşıl zolaqlar vasitəsilə bu ərazilər bir-biri ilə əlaqələndiriləcək, məşğulluq əraziləri şəhərin şərq tərəfində, hava limanının mühafizə zonasının daxilində yerləşdiriləcək.

Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov dövlətimizin başçısının tapşırıqlarına uyğun olaraq azad olunmuş ərazilərin bərpası və yenidən qurulması, dayanıqlı məskunlaşmanın təmin edilməsi istiqamətində aparılan işlər barədə danışarkən, həm də işğaldan təmizlənən ərazilərin bərpasında

manın gələn ilin sonunda başlanacağı nəzərdə tutulur. Ümumiyyətlə, 2026-cı ilin sonunadək Ağdam şəhərinə 20 min keçmiş məcburi köçkünün köçürülməsi planlaşdırılır.

Bu il həm Hadrutda, həm də Tuğda tikinti-bərpa prosesinə start veriləcəyini bildiren Emin Hüseynov söylədi:

– Suqovuşanda isə artıq ilk yaşayış məhəlləsinin salınması üçün ilk 5 beş-

yaşayış sahəsinin “ağıllı” texnologiyalar əsasında qurulması Qarabağın dünyanı yüksək texnologiya baxımından ən diqqətçəkən bölgələrindən biri olacağından xəbər verir.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə hazırda geniş quruculuq işləri aparılır, yeni məscidlər tikilir. Onlardan biri də Suqovuşan qəsəbəsində təməli qoyulan məsciddir. Suqovuşanda Turizmin İnkişaf Konsepsiyası əsasında yaradılacaq turizm kompleksinin də təməli qoyulub. Ötən əsrin 70-ci illərində ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə tikilən Suqovuşan su anbarı ətrafında yaradılacaq kompleksdə sahilboyu gəzinti ciğirləri salınacağı, oturaclar, söhbətgahlar quraşdırılacağı, həmçinin burada turistlərə xidmət göstərəcək 40 nəqliyyat vasitəsi üçün avtodayanacaq, turizm mə-

hakimiyyəti orqanı nümayəndələrindən ibarət işçi qrup tərəfindən bu prosesdən xeyli əvvəl doğma yurd-yuvalarından dığdığın düşənlərin könüllü, təhlükəsiz və ləyaqətlə doğma yurdlarına qayıdışının reallaşmasına hazırlıq tədbirləri görülür. Bu zaman, ilk növbədə, sosial şəraiti ağır olan, qəzalı vəziyyətdəki müvəqqəti məskunlaşma yerlərində yaşayan, eyni zamanda, tərkibində iş qabiliyyəti olan şəxslərə aid ailələrin məskunlaşmasına üstünlük verilir. Məsələn, Böyük Qayıdış Proqramı çərçivəsində martın 16-da Tərtər rayonunun Talış kəndinə ilkin mərhələdə bu cür şəraitdə yaşayan 20 məcburi köçkün ailəsinin (90 nəfər) köçürülməsi bunun bariz ifadəsidir.

Emin Hüseynov bildirdi:
– Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə

qurulması, həmçinin Hadrut, Suqovuşan və Tuğda turizmin inkişafı istiqamətində nəzərdə tutulan layihələrin yüksək keyfiyyətlə, eyni zamanda nəzərdə tutulan vaxtda həyata keçirilməsidir.

Xocavənd rayonunun Tuğ kəndində 1,63 hektar sahəni əhatə edəcək inzibati zonada ikimərtəbəli inzibati bina, klub icma və mədəniyyət mərkəzləri, restoran tikiləcək. Burada inşa və bərpa ediləcək binaların ümumi sahəsi 3200 kvadratmetr olacaq. Ərazidə genişmiqyaslı abadlıq işlərinin görülməsi, yerüstü parking sahəsinin yaradılması nəzərdə tutulub. Bu ərazilərə bütün yol infrastrukturunun, kommunikasiya xətlərinin, o cümlədən işıq, rabitə və yüksək sürətli internetin çəkilməsi planlaşdırılır. İnzibati mərkəzdə tikinti-bərpa işlərinin gələn ilin martında başa çatdırılması nəzərdə tutulur.

Emin Hüseynovun sözlərinə əsasən, məskunlaşma prosesi başlanma kimi, məşğulluq məsələsinin həlli də prioritet istiqamət olaraq diqqətdə saxlanılır:

– Bununla əlaqədar aidiyyəti qurumların birgə əməkdaşlığı ilə xüsusi planlar hazırlanır. Yeri gəlmişkən, 2030-cu ilə qədər Qarabağ iqtisadi rayonunda 150 minə yaxın iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulur. Bunun üçün hər cür şərait var. “Ağdam Sənaye Parkı”nda iş yerlərinin gözlənilən sayı 5 min, kənd təsərrüfatı sektorunda 15–17 min, dağ-mədən sənayesində 1,5–2 min, turizm sahəsində 1,5–2 min, kiçik və orta sahibkarlıq sektorunda isə 10–11,5 mindir.

Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi söhbətində işğaldan azad edilmiş ərazilərdə kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı fikirləri də diqqətə çatdırdı. O, düşməndən təmizlənən torpaqlarda hazırda infrastrukturun, o cümlədən kənd təsərrüfatının inkişafı baxımından sahələrin işlənilməsinin aktiv mərhələsində olduğunu vurğuladı. Emin Hüseynov, eyni zamanda, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə kənd təsərrüfatı potensialının həqiqətən çox böyük olduğunu, bu ərazilərin fərqli təbiəti, iqlim qurşaqları və həm yerli istehlak, həm də ixrac üçün istehsalı əhəmiyyətli dərəcədə artırmaq imkanı olduğunu xatırlatdı. Müsahibimiz daha sonra dedi:

– “Qarabağ torpaqları bol məhsul verən ərazilərdir. Bu ərazilər zəngin relyefi, iqlim şərtləri və digər əlverişli təbii imkanları ilə diqqət çəkir, eyni zamanda, kənd təsərrüfatının sürətli inkişafı baxımından fərqlənir. Hazırda bu yerlərin sağlamlaşdırılması, minalardan təmizlənməsi istiqamətlərdə ilkin zəruri addımlar atılır. İlk növbədə, uzun illər istifadəsiz qalan torpaq sahələrinin yararlı hala gətirilməsi, deqradasiya proseslərinin aradan qaldırılmasına paralel olaraq meliorasiya və irriqasiya sistemlərinin qurulması çağırışı diqqətdə saxlanılır. Şübhəsiz ki, sonrakı mərhələdə isə torpaqların uçotunun apa-

rəşadətli Azərbaycan Ordusu 2020-ci il oktyabrın 3-də bu strateji ərazini düşməndən təmizlədikdən sonra dövlətimizin başçısının tapşırığı əsasında burada tikinti-bərpa işləri aparıldı, yeni evlər inşa olundu, zəruri infrastruktur yaradıldı. Bir sözlə, kənddə zəruri, layiqli yaşayış şəraiti yaradıldıqdan sonra Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin Repatriasiya departamenti ilk mərhələdə Talış kəndində məskunlaşdırılacaq 20 ailə arasında şəffaflıq və ədalətlik prinsipləri əsasında ev bölgüsü aparılması məqsədilə püşkatma keçirdi. Püşkatma nəticəsində ailələrin hər birinə veriləcək evin ünvanı müəyyənləşdirildi. Onlardan 15-i üçotaqlı, 1-i ikiotaqlı, 4-ü dördotaqlı fərdi evlə təmin olundu.

Tamamıyla qazlaşdırılan kənddə hazırda da bərpa-quruculuq işləri davam etdirilir. Növbəti mərhələdə bu yaşayış sahəsinə 158 ailənin köçürülməsi nəzərdə tutulur. Bu evlərin tikintisinin çox qısa zamanda başa çatdırılacağı gözlənilir. Çünki əsas infrastruktur layihələri artıq hazırdır.

Talış kəndindən sonra bu il Ağdam rayonundakı üç kənddə, eyni zamanda, Hadrut qəsəbəsi və Tuğ kəndində də bərpa işlərinə başlanılacaq və hesab edirik ki, gələn il o ərazilərə də köç reallaşacaq. Bundan başqa, Füzuli rayonunun Pirəhmədli, Dədəli və Dövlətyarlı kəndlərinin bərpa prosesinə də bu il start veriləcək. Eyni zamanda, cari il ərzində Ağdam rayonunun Xıdırli, Sarcalı və Kəngərli kəndlərində bərpa və quruculuq işlərinə başlanılacaq. Bu layihələr grafikə uyğun olaraq vaxtı-vaxtında həvil veriləcək.

Prezidentin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov Qarabağ iqtisadi rayonunda məskunlaşma ilə bağlı bildirdi:

– Keçmiş məcburi köçkünlərin həsrətində olduqları doğma torpaqlarımıza qayıdışı, həm onların yaşayış şəraiti, həm də işlə təmin olunmaları Prezident İlham Əliyev tərəfindən qarşımıza qoyulan ən önəmli vəzifədir. Bu tapşırığın yüksək səviyyədə gerçəkləşməsi üçün bütün imkanlardan səmərəli istifadə olunur. Əsas məqsəd isə işğaldan azad olunmuş ərazilərdə bərpa və reabilitasiya prosesinin ilk mərhələsində Füzuli və Ağdamda iki şəhər mərkəzinin və 32 kəndin yenidən

nlması, kateqoriyalarının hazırlanması, əkin, örüş və otlaq sahələrinin müəyyənləşdirilməsi planlaşdırılır.

Prezident İlham Əliyev dəfələrlə bildirib ki, işğaldan azad olunan Qarabağ torpaqları çox münbətdir. Ona görə də bu ərazilərdə yüksək məhsuldarlığa nail olmaq üçün fermerlərə, ora qayıdacaq vətəndaşlara həm kömək göstəriləcək, subsidiya, tövsiyə veriləcək, yetişdirilən məhsulu bazarlara çıxarmaları üçün dəstək olunacaq. Bu isə öz növbəsində, gələcəkdə ölkəmizin kənd təsərrüfatı məhsullarının idxal asılılığından azad edəcək.

Sonda maraqlı müsahibəyə görə Emin Hüseynova təşəkkürümüzü bildirdik.

Vaqif BAYRAMOV, Səbuhi MƏMMƏDOV, Pünhan ƏFƏNDİYEV, “Xalq qəzeti”

Əbülfəz BABAZADƏ, “Bakinskiy rabochiy”

Bakı–Füzuli–Bakı

mərtəbəli binanın inşası üçün dövlət satınalınması proseduru həyata keçirilir. Yaxın bir-iki aya qədər orada tikinti əməliyyatlarına başlanacağı gözlənilir.

Xatırlıdım ki, işğaldan azad edilmiş digər ərazilərimiz kimi, Suqovuşan qəsəbəsinə də bu gün həyat yenidən qayıdır, burada quruculuq, təmir-bərpa işləri sürətlə aparılır. İlk olaraq ərazinin mina və partlamamış sursatlardan təmizlənməsinə başlanılıb. Qısa vaxtda

lumat mərkəzi və ictimai iaşə obyektinin yaradılacağı qərara alınıb.

Turizm İnkişaf Konsepsiyasına əsasən, su anbarının ətrafında müxtəlif turizm zonalarının yaradılması planlaşdırılır. İlkən olaraq 5 hektar ərazidə istirahət parkı, onun içərisində piyadaların gəzintisi üçün ərazilər, Turizm İnformasiya Mərkəzi, qayıqla gəzinti üçün platformalar yaradılacaq. Bunlardan əlavə, su anbarının ətrafında ictimai iaşə obyektlərinin yaradılması üçün zonalar ayrılacaq. Suqovuşanın girişində olan körpünün ətrafında Tərtərçayın boyunca istirahət düşərgəsinin salınması planlaşdırılır.

Prezidentin xüsusi nümayəndəsinin sözlərinə görə, azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış Dövlət Proqramı çərçivəsində işlər 5 mərhələ üzrə aparılır:

– “Bunlar ümumi və baş planların layihələndirilməsi, miniatemizləmə, baza infrastrukturunun yaradılması, sosial-iqtisadi infrastrukturun tammiqyaslı yenidən qurulması və nəhayət, insanların qayıdışının təmin olunmasıdır. Planlaşdırmanın təkə tikintiyə deyil, miniatemizləməyə də aid olması vacibdir. Baza infrastrukturunu təmin edilməlidir ki, bura yollar, qaz, işıq, su, rabitə və sosial infrastruktur - məktəblər, xəstəxanalar, inzibati binalar və yaşayış evləri daxildir.

Böyük Qayıdış üzrə Birinci Dövlət Proqramına əsasən, 2026-cı ilin sonunadək 34 mindən çox ailənin azad olunmuş ərazilərə köçürülməsi planlaşdırılır. Bununla bağlı müxtəlif dövlət qurumları arasında əməkdaşlıq şəraitində bütün məsələlər əlaqələndirmə qərarı qəbulu çərçivəsində əlaqələndirilir.

yətə malik Suqovuşan su anbarında təmir-bərpa işləri aparılıb.

Yeri gəlmişkən, işğaldan azad olunmuş ərazilərin dirçəldilməsi və yüksək texnologiyalar əsasında, o cümlədən “ağıllı” texnologiyalar bazasında müasir kəndlərin salınması, şəhərlərin yenidən qurulması bu bölgəni təkə ölkəmizdə yox, dünyada dinamik və sürətlə inkişaf edən bir diyara çevirəcək. Sözügedən

Emin Hüseynov söhbət zamanı önəmli bir məqama da toxundu:

– Keçmiş məcburi köçkünlərin məskunlaşdırılması prosesində Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin və müvafiq icra

Azərbaycanın üzlədiyi ən mühüm problemlərdən birinin mina və yedir partlayıcı maddələr olduğunu qeyd etdi:

– Müsahibimiz minalarla çirkənləmə ilə bağlı mübarizənin respublikamızın milli prioritetləri sırasında daxil edilməsinin önəmli məsələ olduğunu vurğuladı:

– Yenidənqurma işlərinin birinci mərhələsində kiçik ərazilərin bərpası layihələri həyata keçirildi. Daha sonra isə iri şəhərlərin yenidən qurulmasına başlanıldı. Bütün bunlar isə minaların təmizlənməsi ilə paralel şəkildə reallaşdırıldı. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərinin bərpasında bu məsələ ilk gündən diqqət mərkəzində saxlanıldı. Başqa sözlə, sürətli bərpa-quruculuq layihələri miniatemizləmə işləri ilə paralel aparıldı.

İndiyədək Ağdamın ərazisinin 30 faizə yaxını, Füzuli ərazisinin 27 faizi, Xocalının 15,8 faizi, Xocavəndin 5,3 faizi minalardan təmizlənilib. Beləliklə, həm Ağdamda, həm də Füzulidə mina təmizləyən heyətin əməyi nəticəsində işlərimiz bu gün öz axarı ilə gedir. Azərbaycan dövləti öz gücü hesabına Qarabağı bərpa edir. Bu əzəli torpağımızın dirçəlişi üçün hər cür şərait var.

Hazırda Füzulidə 6 məhəllə inşa olunur. 38 binada tikinti-quraşdırma əməliyyatları sürətlə aparılır. 800 ailənin həmin yaşayış sahəsinə ilin sonunadək köçürülməsi nəzərdə tutulur. Bu proses iki mərhələdə planlaşdırılır. Sentyabr ayına kimi reallaşacaq birinci mərhələdə 260 ailənin məskunlaşdırılması gözlənilir.

Ağdam şəhərində də bu proses sürətlə gedir. Burada ərazi geniş olduğu və bu səbəbdən də böyük həcmdə infrastruktur quruculuğu aparıldığı üçün məskunlaş-

